

Az igehirdetés közösségteremtő ereje

(Vázlat presbiteri konferenciára)

Mindannyiunk törekvése, hogy ott, ahol elhangzik az igehirdetés, közösség alakuljon, illetve ott, ahol van (formális) közösség, az igehirdetés tegye lelkileg tartalmasabbá. A fenti mondat értelmében nemegyszer tapasztalhattuk, hogy a közlés (kommunikáció) közösséget (communio) hoz létre, de azt is, hogy egy, már meglévő közösségben könnyű a közlés. Természetesen, itt, most a gyülekezetet (közösséget) létrehozó igehirdetésre (közlésre) gondolunk. Az általános helyzet viszont az, hogy van gyülekezet, s mindannyiunk célja, hogy ebben a közösségben olyan igehirdetés történjék, amely ezt megerősíti, lelkileg állandóan megújítja. Amikor tehát az igehirdetés közösségteremtő erejéről beszélünk, nem szervezetileg új csoportokra gondolunk, hanem minőségteremtésre, a meglévők (gyülekezet, presbitérium, diakóniai csoport) lelki megújulására.

1. Elvi megalapozás

Az igehirdetés közösségteremtő erejéről beszélve, leginkább arra gondolunk, hogy az igehirdető miképpen tudja felvenni a kapcsolatot a gyülekezeti közösségekkel. Az igehirdető egyháznak állandóan megújuló kérdése ez, s bizonyára a jövőben még inkább az lesz. A következőkben én is többnyire erre fogok kitérni. Azonban lényeges kérdés az is, hogy a közösség tagjai hogyan viszonyulnak egymáshoz, azaz a communion *belül* történik-e, s hogyan kell történnie a kommunikációnak. Ennek a helyzetnek és következményének a felfedéséhez újszövetségi alapra nyúlok vissza. A görög *koinónia* (az Újszövetségben 20-szor fordul elő) több mint az, amit az ószövetségi szövetség fogalma kifejez. A szövetség rendszerint két, egységre lépett fél közötti jogi helyzet, azaz kölcsönös kötelezettségeknek a hivatalossá tétele. Ezen túl, a koinónia olyan életközösség, amelyben létrejön a tagok közötti közlés, egy oda-vissza áramlás, a lelki és anyagi javak kölcsönös kicserélése. Erről is fogok szólni dolgozatom második felében.

A címben meghatározott téma kötelez, hogy azokról a feltételekről és feladatokról beszéljek, amelyeket az igehirdetőnek kell szem előtt tartania és vállalnia, és azokról, amelyek a közösségre hárulnak. Azonban ezek csak becsületes törekvések maradnak a *Lélek* munkája nélkül. A Szentlélek közösségteremtő erejére már az Ószövetségben több példát találunk. Jézus Krisztus pedig azzal kezdi igehirdetői munkáját, hogy kijelenti: „Az Úr Lelke van énrajtam...” (Lk 4,18) Az első pünkösd története a legjobb példája annak, aminek történnie kell, s ami megtörténik ma az egyházban. A Lélek kitöltött a tanítványokra és a gyülekezetre, Péter apostol prédikált, s háromezer emberből megalakult a gyülekezet. Prédikációinkban már-már közhellyé kezd válni, hogy az Ige és a Szentlélek együtt-munkálkodásáról beszélünk, pedig így volt egykor ott, Jeruzsálemben, és így van ma is. Ezért megengedett számomra, de kötelezett is va-

gyok, hogy a témát így fogalmazzam meg: A Lélek általi igehirdetés közösségteremtő ereje.

Pál apostol a Korinthusi első levél 12. és 13. rész elején a kegyelmi ajándékok közléséről (áramlásáról) beszél, s ezek között említi az igehirdetésnek megfelelő próféta-
tálást is, majd arról, mit jelent ezeken felül a *szerelem*. A szeretet nem kegyelmi ajándék, hanem olyan, az emberek közötti „társaság”, amelyen keresztül a kegyelmi ajándékok eljutnak a közösség tagjaihoz, egymáshoz. A már említett szóhasználat értelmében a szeretet az a *közégy*, amely lehetővé teszi, hogy a *közégy* útján létrejöjjön a *közösség*. Egyszerűbben és kizárólag: ha az igehirdető és a gyülekezet, ha a közösség tagjai között nincs meg a közvetítő szeretet, nem jön létre az Isten szerinti közösség, vagy az apostol szóhasználatában (igaz, másra vonatkoztatva) „csak a levegőbe fogtok beszélni” (1Kor 14,9).

Összefoglalva az eddigi tisztázó fejtegetést: Az igehirdetésnek akkor van közösségteremtő ereje, ha a tagok kérik, hogy a *Szentlélek* munkálkodjék közöttük, és akkor, ha azt a *szerelem* közvetíti.

2. Jézus közösségteremtő igehirdetése

Ahol Jézus megjelent, ott közösségek alakultak, és ez egyaránt tulajdonítható a személyében adott isteni erőnek és magának az igehirdetésének. Így volt ez, mielőtt tanítványaival felment a hegyre (Mt 5,1), amikor a Genezárét-tó partján ötezer embernek prédikált (Mt 14,13–21), amikor tizenkét tanítvány követte. De családi hajlékokban is (Mária, Márta és Lázár házában, Jn 11,1–44; Zákeusnál, Lk 19,1–10), ahol páran fogadták el őt, vagy amikor asztalközösségek alakultak ki, még bűnösökből és vámszedőkből is.

Próbáljuk vázolni ezeknek a jellemzőit. Először: a közösség tagjai elfogadták Őt és egymást. Számunkra ez azt jelenti, hogy mind a központi egyházi vezetőségnek, mind egyenként a gyülekezet tagjainak mindenekelőtt el kell fogadniuk egyedüli uruként magát Jézus Krisztust, és el kell fogadniuk egymást, elismerve embertársuk másságát. Másodsor: Jézus közösségének tagjai nem voltak egyformák, nemcsak eredetükre és foglalkozásukra nézve (halászok, vámszedők), de abban sem, hogy hitük nem volt mindig egyforma és állandó. Ugyanahhoz a közösséghez tartozott a tagadó Péter, a kételkedő Tamás, de maga a közösség sem gondolkozott mindig Isten szerint, hiszen rangvita volt közöttük (Mt 18,1–4). Nekünk pedig tudnunk kell, és bűnbánattal kell megvallanunk, hogy sem közösségeink, sem azoknak tagjai nem tökéletesek, de magunkat és egymást állandóan kell figyelmeztetnünk, hogy van lehetőség a megtérésre. Harmadsor: nemcsak Jézusnak kellett szembenéznie ellenségeivel, nemcsak őt vetették meg lakhelyén, Názáretben (Mk 6,1–6), vádolták hamisan (Mk 14,55–59), de másságuk miatt az Őt követőket is megszólták (például azért, mert nem bűntölnék, Mk 2,18–22), Péteréknek pedig a főtanács vallatásán kellett helytállniuk (ApCsel 4,1–12; 5,17–42). Jóllehet, ma egyházi közösségeinket, a gyülekezet tagjait nem üldözik, de az gyakran megtörténik, hogy méltánytalanul háttérbe szorulnak vagy gúny tárgyai lesznek.

Arról, hogy miben állt Jézus közösségteremtő ereje, mi volt az Ő „vonzereje” már sokat írtak, s itt csupán néhány jellegzetességre térek ki.

a. Jézus közösségteremtő ereje mindenekelőtt *istenfiúságában* volt. Ezt Ő maga is hangoztatta és sokan el is ismerték. Ennek nálunk megfelel az, hogy olyan közösségteremtő egyházi szolgálókra van szükség, akiket Isten születésüknél fogva talentumokkal áldott meg, és akik a szolgálatra nézve lelki ajándéko(ka)t nyertek. Természetesen a szolgálat gyakorlata folytán kiderül, hogy némelyek ezekből az ajándékokból keveset kaptak. Ezeket képezni, bátorítani kell, hogy az egytalentumosok is eredményesen végezzék szolgálatukat a közösség építése terén.

b. Az előbbiből következik, hogy Jézus *hatalmi helyzetből* prédikált. Azért gyűltek köréje, mert érezték, tudták azt, amit az evangélista fogalmazott meg: „... úgy tanított, mint akinek hatalma van, és nem úgy, mint az írástudóik” (Mt 7,29), tudta és kinyilvánította, hogy neki adatott minden hatalom mennyen és földön (Mt 28,18). Tanítványait mint apostolokat kiküldi a missziói útra, és hatalommal ruházza fel őket (Mt 10,1). Különösen ma, amikor a politikában, a gazdaságban, a művelődésben karizmatikus személyek irányítanak, főleg azért, mert a hallgatók érzik, hogy ők hitelesen beszélnek, az egyház szolgálóinak ebből a kölcsönzött hatalomtudatból kell szólniuk. Az igehirdető azzal a tudattal menjen fel a szószékre, hogy – ha valóban Isten Igéjét szólja –, neki igaza van. A bizonytalan hangú, a kételkedést ébresztő prédikáció nem teremt közösséget, sőt nagy a veszély, hogy olyan szektákhoz csatlakoznak, amelyek biztonságot adnak nekik. Természetesen vigyázni kell arra, hogy az igehirdető ne a saját meglévő vagy képzelte tulajdonságaira alapozza igehirdetését, arra, hogy ez a tudat sohase tegye őt gőgössé, elbizakodottá.

c. A Jézus mellé sorakozók tapasztalhatták, hogy *magánélete* fedezete annak, amit prédikál. A lelkipásztor magánélete még nem igehirdetés, de erkölcsi botlásai, bűnei széttzillesszethetik a gyülekezet közösségét. A Bibliában előírt erkölcsi parancsok mindenkire egyformán érvényesek, de a lelkipásztornak ezeket megkülönböztetett pontossággal kell betartania. Vonatkozik ez a családi életére, a szórakozására, és főleg a közéletben való részvételére.

d. Jézus igehirdetése olyan *más hang* volt, amely különbözött korának farizeusi, rabbinikus magyarázataitól. Ezek vitatkoztak egymással, szórszálhasogatással keresték a vélt igazságot. Ezzel szemben Jézus egyértelművé tette az evangéliumot, főleg azért, mert nem fogalmakkal érvelt, mint amazok, hanem *képes beszédben* tette azonnal érthetővé azt, amit mondani akart. Talán (és remélem) száműztük prédikációinkból a demagógiát, de még mindig nyelvezetünk fogalmi, amit egyrészt a skolasztikából, másrészt a reformátoroktól hoztunk magunkkal. (Nyilván a reformátorok fejtegető, apologetikus beszéde igazolt volt a 16. században.) Meg kell tanulnunk Jézus igehirdetéséből a képes, szemléletes beszédmódot. Ő nem fejtegette, hogy ki a felebarát, és ki nem az, hanem elmondta az irgalmas szamaritanus példázatát (Lk 10,25–37), nem bírálta a törvénytudók szócsavarásait, hanem elmondta, hogy kiszűrik a szűnyogot, a tevét pedig lenyelik (Mt 23,24). A mai lelkipásztor példákat idézhet az egyház történelméből, személyes hitélményéből, a gyülekezetben történt eseményekből – ez sokkal életesebb, mintha fejtegetne, mintha fogalmakkal érvelne. Az igehirdető ne csodálkozzék, ha elvont magyarázatait a gyülekezet nem érti, és a közösség felbomlik.

e. Gyülekezeti közösség ott alakul, és főleg ott marad meg, ahol van folyamatos igehirdetés, és ahol *van állandó lelkipásztor*. Lehet – és legtöbbször ez történik –, hogy az igehirdetőnek Isten csak egy talentumot adott, hogy a szolgálat egyes területeire nem kapott karizmát. Ezzel a központi egyháznak mindig számolnia kell. De a központi vezetésnek elsőrendű feladata, hogy minden gyülekezeti közösségben legyen igehirdető lelkipásztor, és hogy lakják a közösségben, a parókián. Ezt egyszer kotlóeffektusnak neveztem. A kotló tulajdonképpen nem etet, de ott van, mindig készen, hogy a csirkék szárnyai alá bújjanak. Nem áll nagyon távol a bibliai szemlélettől, hiszen maga Jézus keserűen mondja: „... hányszor akartam összegyűjteni gyermekeidet, ahogyan a tyúk szárnya alá gyűjti a csibéit, de ti nem akartátok!” (Mt 23,37) A lelkipásztor kristály a kristályoldatban, mágnes a vasreszelékben, hogy köré gyűljenek a hívek, és Krisztus szerinti közösség alakuljon ki.

f. Jézus az őt követő tanítványi közösségért *imádkozott*. Utánozhatatlan, de mégis követendő példája ennek halála előtt elmondott főpapi imádsága (Jn 17. r.). Az egyén és a közösség, az igehirdető és a gyülekezet egymásért mondott imádságának szép példája az, ahogyan a jeruzsálemi gyülekezet imádkozott a szorongatott helyzetben levő apostolokért (ApCsel 4,23–31), illetve ahogyan Pál könyörgött a megalakult gyülekezetekért (például Ef 3,14–21).

A szabadosság és az individualizmus korszakát éljük, pedig az emberek szükségét érzik annak, hogy a makro- és mikrotársadalom szabályok szerint működjék, és különösképpen annak, hogy legyen egy hely, ahol közösség várja őket, ahol otthonra lennek. Az egyház arra hivatott, hogy az igehirdetésével (is) olyan közösséget nyújtson a keresőknek, amelyben jól érzik magukat. Az igehirdetés feladatát sokan így határozzák meg: megtéríteni a kívülállókat, és utána behozni őket az egyházba. De elképzelhető egy másik is: először behívni őket a gyülekezetbe, és ott megadni a lehetőséget, hogy megtérjenek. Hinnünk kell, hogy Isten mindkét módra lehetőséget ad, s ezt az igehirdető egyháznak feladatként ki kell használnia.